

Očkování proti pneumokokům

Pneumokoky (*Streptococcus pneumoniae*) jsou skupinou bakterií se širokým rozšířením, které se běžně mohou vyskytovat na sliznici dýchacího traktu i u zdravých osob. Vyvolávají však i **záněty dýchacích cest**, mohou komplikovat virové infekce, jsou častým původcem zánětu středního ucha. V některých případech, nejčastěji u **děti** a u **starších osob**, mohou ale vyvolat i **vysoce závažná, tzv. invazivní onemocnění**. K těm patří zejména pneumokokový zápal plic se smrtností 5 % a pneumokoková seps a meningitida se smrtností 20 – 30 %. Právě proti těmto invazivním pneumokokovým onemocněním (IPO) je možné se **chránit vakcinací**.

Vzhledem k tomu, že pneumokoků existuje více typů, je na výběr několik druhů vakcín s různým pokrytím a také více očkovacích schémat. Donedávna měly osoby ve věku od 65 let hrazeny ze zdravotního pojištění jen to nejzákladnější očkování.

Od 1. 7. 2024 došlo k rozšíření úhrad, takže osoby nad 65 let věku mohou získat zdarma i to nejúčinnější dostupné pokrytí rizika IPO. Toho mohou využít jak ti, kteří dosud proti pneumokokům očkování nebyli, tak ti, kteří již základní očkování absolvovali a nyní si přejí svoji ochranu rozšířit.

Pro koho je vhodné očkování?

Především pro **všechny osoby nad 65 let**. Skutečně pro všechny – nikdo není tak zdravý, aby jej pneumokok nemohl ohrozit, a nikdo není tak nemocný, aby u něj (až na naprosté výjimky) bylo očkování trvale kontraindikováno.

Z mladších osob pak především **děti** (cestou praktického lékaře – pediatra) a **chronicky nemocní**, zejména s poruchami imunity nebo s postižením dolních cest dýchacích (ti mají v některých případech očkování také hrazeno ze zdravotního pojištění – cestou svého praktického nebo odborného lékaře).

Dále mohou o očkování uvažovat ti, kteří prodělali (především opakovaně) zápal plic, mají sklon k častým a komplikovaným respiračním infekcím nebo trpí opakovanými záněty středouší. Očkování je pravděpodobně nezbaví těchto problémů, ale může zabránit vzniku těžkých komplikací – IPO. Také pak osoby, které se pracovním setkávat s velkým množstvím lidí, zejména v uzavřených prostorech s klimatizací, lidé, kteří často cestují, a ti, kteří žijí ve společné domácnosti s člověkem s vysokým rizikem IPO. Specifickou skupinou, které může očkování přinést prospěch, jsou kuřáci.

Jak a jakou vakcínou se očkovat?

Nejširší pokrytí sérotypů nabízí vakcína **Pneumovax 23**. Má ale i určité nevýhody – zejména u dětí do 2 let, u osob nad 60 let a u pacientů s některými typy poruch imunity není vhodná k samostatnému očkování, ale spíše k následné aplikaci po podání jiného typu vakcíny a tak k rozšíření poskytnuté ochrany. Chrání také jen 5 let.

Další dostupnou vakcínou je **Prevenar 20** (dříve pod názvem **Apexxnar**). Svým pokrytím se blíží vakcíně Pneumovax 23, ale bez jejích nevýhod – stačí jednorázová aplikace a poskytnutá ochrana je dlouhodobá, zejména u starších osob prakticky trvalá.

Dále jsou k dispozici vakcíny **Prevenar 13** a **Vaxneuvance**. I ty se podávají jednorázově a chrání dlouhodobě, pokrývají však jen 13, resp. 15 sérotypů.

Možná očkovací schémata jsou tedy dvě:

Jednorázové – vakcínou Prevenar 20

Pro: stačí jedna aplikace, rychlý nástup plné ochrany, dlouhodobé (u dospělých prakticky trvalé) fungování

Proti: nepatrně nižší sérotypové pokrytí oproti sekvenčnímu schématu

Sekvenční – vakcínou Prevenar 13 nebo Vaxneuvance + nejdříve za rok doočkování vakcínou Pneumovax 23

Pro: maximální aktuálně dostupné pokrytí

Proti: složitější postup, riziko zapomenutí na doočkování, plná ochrana nejdříve po roce, po 5 letech třeba obnovit

Osobám starším 65 let, které proti pneumokokům **dosud očkovány nebyly** (nebo byly očkovány jen vakcínou Pneumovax 23), tak doporučujeme **jednorázové** očkování vakcínou Prevenar 20. Osobám, které již v **minulosti absolvovaly očkování** vakcínou Prevenar 13 (dříve jediná vakcína hrazená ze ZP) nebo Vaxneuvance, doporučujeme využít **sekvenčního schématu** a nejdříve **po roce od předešlého očkování se nechat doočkovat** vakcínou Pneumovax 23. **Všechny tyto varianty jsou již plně hrazeny ze zdravotního pojištění.**

Kdy se očkovat?

Co nejdříve. Vakcinace není vázaná na žádnou sezónu, lze očkovat **kdykoli v průběhu roku**.

Na našem pracovišti rádi poskytneme očkování klientům našich **smluvních pojišťoven (201, 207, 209, 211, 213)** ve věku nad 65 let.